

100 JAAR KERK-ZIJN IN DE STAD!

DOOR DR. JACK BARENTSEN
PROFESSOR IN DE PRAKTISCHE THEOLOGIE, EVANGELISCHE THEOLOGISCHE FACULTEIT, LEUVEN
JACK.BARENTSEN@ETF.EDU

Bid tot de HEER voor de stad waarheen ik jullie weggevoerd heb en zet je in voor haar bloei, want de bloei van de stad is ook jullie bloei (Jeremia 29:7, NBV)

Hier vind je een paar stellingen over de grote stad. Waar identificeer jij je mee?

“De grote stad heeft een slechte naam”

De stad wordt gezien als een bedreiging, soms zelfs als een broeinest van kwaad. De stad is anoniem, men kent elkaar niet. Er is nauwelijks sociale controle of verbondenheid. Te midden van honderdduizenden voelen velen zich eenzaam, in die stad. Migranten proberen zich in de marges ervan te vestigen. Armoede en misdaad tieren er welig. Er is grote ongelijkheid tussen de bevolkingsgroepen en nationaliteiten, tussen arm en rijk.

“De stad is dé plek voor jongeren”

Het is een plek van vele mogelijkheden. Er is veel te beleven. De variatie aan restaurants en winkels is fantastisch. In de stad zijn bedrijven met goedbetaalde banen en uitzicht op een mooie carrière. Het is makkelijk om mensen met gelijksoortige interesses te ontmoeten in één van de vele uitgaansmogelijkheden. De stad is dan wel duur, maar biedt zoveel kansen dat het er goed toeven is, zelfs al is het tien hoog in een appartement.

“De Bijbel is erg kritisch over de stad”

De Bijbel spreekt voor het eerst over de stad, als Kaïn na zijn verbanning een stad gaat bouwen (Gen.

4:17-22). Die stad heet Henoeh. De associatie van de stad met Kaïn en met diens nazaat Lamech, die zich zevenenzeventigmaal zou wreken, is negatief. Maar in de lijn van Kaïn vinden we ook de stamvaders van de bedoeïenen, die net zoals Kaïn moesten zwerven; en ook de stamvaders van muzikanten en metaalwerkers. In die stad viel dus heel wat te beleven, vaak ten goede.

Na de zondvloed wordt de stad Babel gebouwd (Gen. 11). Daarover is de Bijbel erg kritisch. De stad Babel blijft tot in het boek Openbaring symbool voor alles wat zich tegen God verzet (Openb. 14:8, 16:19).

“Volgens de Bijbel ligt onze toekomst juist in de stad”

De stad Babel staat vaak lijnrecht tegenover de stad Jeruzalem, de stad van David, van de Tempel en van God (Deut. 12:5, 2 Sam. 5:5-10). De Bijbel ziet uit naar de hemelse stad Jeruzalem (Openb. 21:2-4), waarin alle gelovigen van alle tijden zullen wonen! Je kunt dus maar beter alvast wennen aan het wonen in de stad!

Toch is het opmerkelijk dat de Bijbel Jeruzalem niet zonder meer tegenover Babel stelt, of de stad tegenover het platteland. De Bijbel is bijvoorbeeld ook bijzonder kritisch over Jeruzalem. Bij monde van de profeet Ezechiël noemt God ze zelfs “bloedstad” (22:3, 24:6-9), hoewel de profeet later heel positief over het toekomstige Jeruzalem en haar nieuwe tempel spreekt (bijv. 45:6).

Bovendien kan zelfs in een kwade stad als Babel de goedheid van God zichtbaar worden. In de tijd van Jeremia waren veel Joden in ballingschap naar die

stad weggevoerd. Jeremia schrijft hen in opdracht van God een brief, om hen aan te moedigen zich in de stad te settelen en zich daar te ontplooien, zodat ze in aantal en welvaart zouden groeien. Sterker nog, ze mogen bidden en zich inzetten voor de bloei van... juist, van Babel. Want daarin lag (voorlopig) ook hun eigen toekomst en zegen (Jer. 29:4-7).

“De grootsteden regeren de wereld”

Steden wordt steeds groter. Brussel is met ‘slechts’ 1 miljoen inwoners een hele kleine grootstad, vergeleken met 34 grootsteden van minstens 10 miljoen inwoners! Meer dan 75 procent van de Europeanen woont nu al in een grote stad, en dat worden er alleen maar meer.

Steden bruisen van activiteit en vernieuwing. Ze zijn een bron van talenten, mogelijkheden en nationaliteiten. De uitdagingen en noden van de grootstad zijn de impuls voor steeds nieuwe ideeën. Steeds nieuwe producten worden in de stad gelanceerd. Sommige experts beweren dat de wereld vooral vanuit de steden wordt geregeerd, en dat netwerken van steden in de toekomst veel belangrijker zullen zijn dan afzonderlijke landen of internationale verbanden zoals de VN.

“De stad is dé uitdaging voor de kerk van vandaag”

Het is ook een uitdaging om in die veranderende stad je plek te vinden, als individu, als gelovige, en als kerk. En ook hier laat de praktijk zien dat netwerken van gelovigen en kerken in de stad veel belangrijker (zullen) zijn dan de traditionele netwerken van een kerkgenootschap. Kerk-zijn in de stad bepaalt elke kerk immers bij de eigen kleinheid en beperktheid. Welke kerk zou durven beweren dat zij in haar eentje de stad gaat bereiken? Daar zijn alle kerken van de stad samen voor nodig.

Het is een formidabele uitdaging om als kerk, samen met andere kerken, een baken van hoop te zijn, midden het stadsgedruis. Want juist de stad is seculier, ongelovig bij uitstek; waar een mens volledig omgeven wordt door alles wat mensen bouwen en maken.

Ik schreef er een boekje over, samen met voorgangers Gottlieb Blokland (Brussel), Kris Medart (Gent), Maarten Hertoghs (Antwerpen) en Frank Kamps (Brugge). Ze zijn of waren voorgangers van een evangelische gemeente die al 100 jaar in een Belgische grote stad het evangelie verkondigt. Een ETF student, Petra Laagland Winder, schreef over stadssociologie.

Het verhaal van deze vier evangelische kerken laat zien hoe gelovigen gebruik maken van de kansen van de stad. Hoe ze visie en strategie veranderen, terwijl ze koers houden op het evangelie. Hun verhaal laat zien hoe ze worstelen met stadsvlucht, met de groeiende verkleuring en religieuze diversiteit van hun stad, en nog veel meer. We zien de uitdaging van de kerk in de stad zo:

- 1. Ontwikkel een open kerkelijke identiteit**
- 2. Bouw draagvlak voor visie op de stadskerk**
- 3. Versterk het kerkelijke netwerk in Vlaanderen**
- 4. Ontwikkel nieuwe partnerschappen in de stad**
- 5. Betrek de jongere generaties in visievorming en leiderschap**
- 6. Formuleer een visie op de stad**
- 7. Ontwikkel vormen van pastoraal leiderschap die passen bij de stad**

Kerk-zijn in de stad is dynamisch, vol uitdagingen en kansen. Het vergt wel moed, want kerk-zijn in de stad is onmogelijk zonder te veranderen, terwijl je ook onmogelijk je identiteit als kerk in Christus kunt opgeven.

Voor wie zich er meer in wil verdiepen, je bent van harte uitgenodigd om ons verhaal te lezen. N.a.v.

Jack Barentsen, Gottlieb Blokland, Maarten Hertoghs, Frank Kamps, Kris Medart, en Petra Laagland Winder. Zoektocht naar hoop voor de stad: 100 jaar evangelische stadsgemeenten in Belgische grote steden. Leuvense Cahiers Voor Praktische Theologie. Antwerpen: Halewijn, 2019. Te bestellen bij de auteurs, bij “Het Goede Boek” of rechtstreeks bij de uitgever.

https://www.halewijn.info/catalogus/zoektocht_naar_hoop_voor_de_stad